

Johanne Koivunen
Teemu Tamminen

6.7.2020

Oikeuskanslerinvirasto
PL 20
00023 Valtioneuvosto

KANTELU OIKEUSKANSLERILLE

Kantelun kohde

Poliisin eläimiin kohdistuvien rikosten
tutkintaryhmän viranomaisyhteistyö:

1. eläinsuojeluviranomaisten, ja
2. eläinsuojeluyhdistysten kanssa

1. Eläinpoliisin ja eläinsuojeluviranomaisen ”matalan byrokratian” malli

Helsingin poliisin alaisuuteen on syyskuussa 2018 perustettu eläimiin kohdistuvien rikosten tutkintaryhmä, joka tutkii erityisesti muun muassa eläinsuojelurikoksia. Poliisi, eläinsuojeluviranomaiset ja Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry (SEY) ovat toivoneet mallin otettavan maanlaajuisesti käyttöön.

SEY:n raportissa ”Selvitys eläinsuojelupoliisin tarpeesta – Virkaeläinlääkäreiden näkökulma” on kuvailtu ”matalan byrokratian” mallia, jossa eläinpoliisi tulisi ilman erillistä virka-apupyyntöä eläinsuojeluviranomaisen mukana eläinsuojelutarkastukselle ja voisi heti alkaa tutkia epäiltyä eläinsuojelurikosta. Raportti liitteineen on ladattavissa osoitteessa <https://sey.fi/selvitys-elainsuojelupoliisin-tarpeest/>.

Pyydämme oikeuskansleria arvioimaan kuvailtua yhteistyötä erityisesti samaan aikaan rikoksesta epäiltynä ja hallinnon asiakkaana olevan asianosaisen kuulemisen osalta:

Epäillessään rikosta poliisi voi lakisääteisten edellytysten täyttyessä tehdä Pakkokeinolain 8 Luvun säännösten tarkoittaman

kotietsinnän epäillyn kotiin. Asiaan soveltuu tällöin **Esitutkintalaki**, jonka mukaan asianosaisella on oikeus olla myötävaikuttamatta itseään koskevan rikosepäilyn selvittämiseen eli **itsekriminointisuoja (ET 4:3)**.

Eläinsuojeluviranomainen puolestaan voi epäillessään eläintä hoidettavan Eläinsuojelulain tai muiden lakien vastaisesti tehdä eläinsuojelutarkastuksen (ESL 39 §). Kotirauhan piiriin tehtävä tarkastus edellyttää epäilyä laissa rangaistavaksi säädetystä teosta (ESL 39 § 4 mom.). Eläinsuojelutarkastuksen tekemiseen sovelletaan **Hallintolakia**, ja kyseessä on HL 39 §:n tarkoittama tarkastus. Asianosaisella on osana hallintoasian käsittelyä **oikeus tulla kuulluksi ESL 45 § ja HL 34 § mukaisesti**.

Tarkastukselta laaditaan tarkastuskertomus (HL 39 § 2 mom.), joka on kuulemismenettelyä koskevan HL 36 §:n tarkoittama asiakirja. Mikäli asiassa harkitaan jo tarkastuskäynnillä tehtäviä ESL 44 §:n tarkoittamia kiireellisiä toimia, asianosaista on kuultava suullisesti eläinsuojelutarkastuksen yhteydessä. Myös HL 39 §:n mukaan asianosaisella on tarkastuksella oikeus esittää mielipiteensä. Paitsi asianosaisen muodollinen oikeus, asianosaisen kuuleminen on myös selvittämiskeino HL 31 §:ssä säädetyn viranomaisen selvittämisvelvollisuuden täyttämiseksi.

Itsekriminointisuoja perustuu velvoittaviin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Oikeus tulla kuulluksi hallintoasiassa puolestaan on Perustuslain 21 §:ssä turvattu oikeus.

Erikseen on huomattava, että poliisi on ESL 36 §:n mukaan toimivaltainen toimimaan eläinsuojeluviranomaisena, eikä sillä näin ole tarvetta tuoda erillistä hallintoviranomaista mukanaan tätä tarkoitusta varten.

Muuten virka-avun osalta mainittakoon, että laissa on eläinsuojeluviranomaisen poliisille antamasta virka-avusta säädetty vain kunnaneläinlääkärin virka-avusta koskien eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen (RL 17:23 a) täytäntöönpanossa (ESL 50 §). Pakkokeinolakikaan ei näytä tuntevan poliisin mahdollisuutta tuoda hallintoviranomaista virka-apuna rikoksesta epäillyn luo tehtävälle kotietsinnälle tekemään samaan aikaan hallinto-oikeudellisia toimia.

Käsityksemme on, että tilanteessa, jossa epäiltyä eläinsuojelurikosta tutkiva poliisi on suorittamassa kotietsintää epäillyn luo, ja eläinsuojeluviranomainen on samaan aikaan samassa paikassa (joko ”poliisin virka-apuna” tai muuten) saman epäilyn perusteella suorittamassa hallinto-oikeudellista tarkastuskäyntiä ja tämän tarkastuksen osana kuulee asianosaista samoista seikoista, jotka ovat

eläinsuojelurikosepäilyyn kohteena, kumpikaan epäilyn/asianosaisen mainituista oikeuksista (itsekriminointisuoja ja oikeus tulla kuulluksi) ei voi tällöin toteutua lain edellyttämällä tavalla. Kumpikin oikeus tulee tällaisessa tilanteessa toistensa tielle.

Asianosaisepäily joutuu tällaisessa menettelyssä ilman lainoppinutta avustajaa vastaamaan rikosepäilyä tutkivan poliisin läsnäollessa virkaeläinlääkärin esittämiin kysymyksiin koskien rikosepäilyyn kohteena olevaa asiaa, uhalla että mikäli vastaukset eivät miellytä virkaeläinlääkärää, tämä saattaa määrätä ESL 44 §:n tarkoittamana kiireellisenä toimenpiteenä asianosaisen omistamia, tälle mahdollisesti hyvinkin rakkaita eläimiä vietäväksi väliaikaiseen hoitoon tai äärimmillään heti lopetettavaksi. Näistä väliaikainen hoitokin on asianosaisepäilylle tosiasiallisesti katastrofaalinen seuraus johtuen nopeasti kertyvistä merkittävistä hoitomaksuista, joista asianosainen on ESL 58 §:n nojalla vastuussa.

Asianosaisepäily mitä todennäköisimmin joutuu tässä pakkotilanteessa käytännössä myöntämään syyllistyneensä eläinsuojelurikokseen esimerkiksi toteamalla virkaeläinlääkärin väittämiin epäkohtiin, että ”joo pitopaikka ei ole asianmukainen, mutta hoidan sen heti kuntoon”, koska kiistämisen hän voi odottaa tulevan tulkituksi siten, että ”asianosainen kieltäytyy korjaamasta virkaeläinlääkärin toteamia puutteita, joten ESL 44 §:n mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin ryhtyminen on välttämätöntä”.

Kuvailtu ”matalan byrokratian” yhteistyömalli näyttää olevan kuin tarkoituksellisesti suunniteltu epäilyllä olevan itsekriminointisuojan kiertämiseen. Tilanteessa jossa on jo päätetty rikosepäilyyn johdosta aloittaa esitutkintamenettely ja tehdään siihen liittyen Pakkokeinolain 8 Luvun säännösten tarkoittama kotietsintä, on vaikea nähdä mitään hyväksyttävää perustetta tai tarvetta samanaikaisesti rikosoikeudellisen kotietsinnän kanssa tehtävälle hallinto-oikeudelliselle tarkastukselle, joka perustuu käytännössä samaan epäilyyn.

Matalan byrokratian mallin soveltamisesta käytännössä

Tiedossamme on että ”matalan byrokratian” mallia on käytännössä jo sovellettu yksittäisissä asioissa. Tietämässämme tapauksessa hallinto-oikeus sivuutti kysymyksen käsitellessään valvontaeläinlääkärin päätöksestä tehtyä valitusta pelkästään toteamuksella, että oikeusloukkauksen tapahtuminen ”voi sinänsä olla mahdollista”. Hallinto-oikeus totesi kuitenkin, että poliisi ei ole voinut suorittaa kuulemista hallintoasiassa siten kuin valvontaeläinlääkärin päätöksessä oli esitetty. Eri viranomaisten roolit olivat siis hallinto-oikeudenkin mukaan sekoittuneet lainvastaisella tavalla.

Eläinsuojelurikosasian tulevassa käsittelyssä epäillyn asianajaja ei käsityksemme mukaan aio (eikä tehtävässään ja roolissaan tietenkään edes saa) ottaa tällaisen oikeudellisesti periaatteellisen kysymyksen selvittämistä asiansa keskiöksi, erityisesti kun käsityksemme mukaisesti lainvastaisesti tehdyltä tarkastukselta tarkastuskertomukseen kirjatut ja kirjaamatta jätetyt seikat puhuvat enemmänkin syyttäjän teonkuvausta vastaan.

Näistä syistä johtuen eläinsuojeluviranomaisen ja poliisin ”matalan byrokratian” yhteistyöstä ja siihen liittyvistä oikeusturvan ongelmista on saatava oikeuskanslerin erillinen arvio ”tyhjiössä”.

2. Poliisin ”viranomaisyhteistyö” eläinsuojelujärjestöjen kanssa

Poliisihallitus on 20.2.2020 julkaisemassaan tiedotteessa kertonut: ”Keskeisessä roolissa ovat valvontaeläinlääkärit ja eläinsuojelujärjestöt, jotka tekevät viranomaisyhteistyötä poliisin kanssa.”

Eläinsuojelujärjestöt ovat kuitenkin lailliselta asemaltaan yksityisoikeudellisia aatteellis-ideologis-poliittisia yhdistyksiä, joilla ei ole mitään erityisiä lakisääteisiä viranomaistehtäviä tai virallista asemaa. Asetelma on omiaan antamaan kuvan, että eläinsuojelujärjestöt ovat saamassa Suomen poliisiin ihan oman yksikkönsä omien ideologisten tavoitteidensa edistämiseksi. Näihin tavoitteisiin kuuluu muun ohella pyrkimys eräiden laillisten elinkeinojen lopettamiseen joko niiden suoralla kieltämisellä tai sääntelyn kiristämällä siten, että ne käytännössä käyvät taloudellisesti ei-mielekkäiksi.

Pyydämme oikeuskansleria arvioimaan poliisihallituksen lausuntoa ”viranomaisyhteistyöstä” yhdistysten kanssa sekä yleisesti kuvailtua asetelmaa.

Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry:n (SEY) tilaamana tehty raportti ”Selvitys eläinsuojelupoliisin tarpeesta – Virkaeläinlääkäreiden näkökulma” sisältää valmiin lain muotoon kirjoitettuja lakiehdotuksia viranomaisille annettavista lisätoimivaltuuksista, joita SEY ilmeisesti toivoo uuteen eläinten hyvinvointilakiin saatavan. On huolestuttavaa, mikäli lainvalmisteluun yritetään tuoda ns. kyökin kautta yksityisoikeudellisen poliittis-ideologisia tavoitteita edistävän yhdistyksen laatimia valmiita säännösehdotuksia, jotka esitetään ”viranomaisyhteistyön” tulokseksi.

Raportin Liitteen 2 (Verkkokyselyn yksityiskohtaiset tulokset) sivulla 65 ääneen pääsee myös läänineläinlääkäri, joka omassa lausumassaan käytännössä pyytää rikos- ja vahingonkorvausoikeudellisen virkavastuun poistamista eläinsuojeluviranomaisilta:

”Lisäksi 44 §:n määräyksen antaminen tilanteissa, joissa on ensin harkittu 42 §:n mukaisia määräyksiä (näistä kuultu kohdetta, mutta niitä ei ehditä antamaan, kun ne todetaankin riittämättömiksi) on todettu hallinto-oikeudessa olevan väärin. Olisi pitänyt ensin antaa ne 42 § määräykset ja vasta niiden antamisen jälkeen harkita 44 § toimia. Olosuhteet voivat kuitenkin muuttua esim. ulkona pidettävillä eläimillä talven tullessa äkillisestikin ja viranomaisen pitäisi voida ryhtyä toimiin eikä odotella omistajan/haltijan mahdollisia toimia. 44 §:n toimiin liittyy usein myös kustannuksia ja näihin liittyy omat hankaluutensa. Olisi suotavaa, että viranomaisen voisi tehdä 44 § toimet luottaen siihen, että tehtyään kaiken niin hyvin kuin sillä hetkellä ja niissä olosuhteissa vain voi ja eläimen etua ajatellen, ei viranomaiselle koidu kohtuuttomia seuraamuksia, jos jotain menee pieleen. Jälkikäteenhän näitä on helppo arvostella ja todeta, miten olisi pitänyt toimia. Kynnys ryhtyä 44 §:n toimiin nousee, jos niistä koituu viranomaiselle kohtuuttomasti seuraamuksia (virkarikossyytteet, korvausvaatimukset).”

Läänineläinlääkäriin kuvaama tapaus, jossa jotain ”meni pieleen” ja jossa ”kohtuuttomat seuraamukset” uhkaavat, on omamme. Ensisijaisesti tällä kertaa pieleen siinä meni se, että eläinsuojeluviranhaltijat jäivät kiinni ilmeisestä virka-aseman väärinkäyttämisrikoksesta liittyen muun muassa esteelliseksi todetun viranhaltijan puolisolla ostopalveluna teetettyihin lakiin perustumattomiin ”kiireellisiin toimenpiteisiin”, ja että näille asioille täysin poikkeuksellisella tavalla me tällä kertaa kykenimme ajamaan asianne hallinto-oikeudessa ja laatimaan tapahtuneesta poliisille esitutkintaan ja syyteharkintaan johtaneen rikosilmoituksen. Turun hallinto-oikeus ei tuomioistuinten keskinäiseen toimivaltaan liittyvistä syistä tietenkään voinut ottaa päätöksessään mitään kantaa asiassa tapahtuneeseen ilmeiseen virkarikokseen.

Viranhaltijoiden epäillyt virkarikokset asiassa on tutkittu Lounais-Suomen poliisilaitoksen esitutkinnassa 5650/R/12108/18, joka on parhaillaan Länsi-Suomen syyttäjänvirastossa syyteharkinnassa. Turun hallinto-oikeuden asiassa 19.3.2019 antama päätös 19/0067/1 on osin lainvoimainen ja muilta osilta asia on vireillä KHO:ssa.

Tapauksemme on ollut esillä muun muassa Iltalehdessä, ja käsityksemme on että hallinto-oikeudessakin käsitelty asianne pitäisi noin yleisesti olla hyvinkin tiedossa sekä eläinsuojelualan eri virallistoimijoilla että SEY:lla, jonka omat kaksi eläinsuojeluneuvojaa on rikoksesta epäiltyjen joukossa (viranhaltija ja tämä ostopalveluita asiassa toimittanut puoliso). Millään kytkeytyneellä taholla ei kuitenkaan vaikuta olleen minkäänlaista ongelmaa sen kanssa, että tämänkaltainen täysin ilmeinen väärinkäytös ”eläinsuojelun” varjolla on tapahtunut ja että väärinkäytöksistä epäillyt

osalliset jatkavat toimintaansa eläinsuojeluviroissa ja muissa tehtävissä kuin ennenkin.

Huolestamme on, että valtakunnalliseksi malliksi laajennettava eläinpoliisi näistä lähtökohdistaan ryhtyy harjoittamaan samanlaista menettelysäännöksistä, perusoikeuksista ja oikeusturvasta piittaamatonta viranomaistoimintaa, joka eläinsuojeluviranomaisilla vaikuttaa olevan koko hallinnon alan kattavaa. Hallinnonalalla ihan tavanomainen toimintamalli näyttää olevan eläinsuojeluviranomaisen järjestämä eläintilan totaalinen vyörytys, jossa kaikki liikkuva tapetaan tai viedään pois muualle luovutettavaksi, jonka jälkeen asianosaiselle hankitaan eläinsuojeluviranomaisen, poliisin ja syyttäjän ajamana eläinsuojelurikostuomio ja eläimenpitokielto.

Kantelun tueksi

Kantelijan omat havainnot eläinsuojeluviranomaisen toiminnasta

Itsellemme tapahtuneen johdosta olemme tapahtuneen jälkeen yrittäneet auttaa muitakin eläinsuojeluviranomaisten lainvastaisen menettelyn kohteeksi joutuneita näiden hallinto-oikeudellisessa muutoksenhaussa. Olemme havainneet, että eläinsuojeluviranomaiset suhtautuvat erittäin kielteisesti muutoksenhakuun ja muuhun auktoriteettinsa kyseenalaistamiseen, ja siitä on ollut kielteisiä seuraamuksia sekä meille itsellemme että muille hallinnon asiakkaille, jotka ovat avustuksellamme puuttuneet itseään koskeviin väärinkäytöksiin muutoksenhakuineilla.

Miten tahansa räikeän lainvastaiselle eläinsuojeluviranomaisen menettelylle näyttää löytyvän viranomaispuolelta aina puolustaja, joka perustelee täysin ilmeisellä tavalla Hallintolain vastaisia toimia ja menettelytapoja lainmukaiseksi. Erityisesti aluehallintovirastot, joiden tulisi olla kunnallisen eläinsuojeluviranomaisen toimintaa ohjaava ja siitä kantelut käsittelevä viranomainen, käytännössä toimivat väärinkäytösten suojelijana ja edistäjänä erityisesti läänineläinlääkäreidensä toimesta.

Eri asianosaisten asioihin perehtyessämme olemme havainneet, että eläinsuojeluasioissa maakunnasta riippumatta on samoja keskenään yhteneviä lainvastaisia menettelytapoja, joilla pyritään tarkoituksellisesti vaikeuttamaan asianosaisten mahdollisuutta saada oikeusturvaa eläinsuojeluviranomaisen tulkintoja koskien:

A:

Virkaeläinlääkäri esittää tarkastuskertomuksessaan, että hän "harkitsee antavansa" korjausmääräyksiä (ESL 42 §), joihin hän on jo tässä kohtaa liittänyt määräajan. Tämä määräaika on joko "välitön" tai se umpeutuu jo ennen tai viimeistään kuulemisen määräaikana. Tämän jälkeen virkaeläinlääkäri esiintyy asiassa kuin olisi tällä tavalla antanut asianosaista velvoittavan

määräyksen, mutta hän ei kuitenkaan anna "korjausmääräyksistä" valituskelpoista päätöstä. Tällöin asianosaisella ei ole mahdollisuutta muutoksenhakumenettelyn käyttämiseen (ESL 51 §) ja Perustuslain 21 §:n edellyttämän oikeusturvan saamiseen hallinto-oikeudelta. Mikäli virkaeläinlääkäri tekee valituskelpoista päätöstä lainkaan, hän saattaa tehdä sen vasta uusintatarkastuksen jälkeen, jolla hän käy tarkastamassa "määräystensä" noudattamista ilman että mitään laillista määräystä on edes annettu.

Äärimmillään "määräyksen" "noudattamatta jättämisellä" saatetaan perustella ESL 44 §:n mukaisia kiiretoimia, vaikka asianosainen on virkaeläinlääkäriin sanamuodosta tullut ymmärtää, että virkaeläinlääkäri on vasta harkitsemassa korjausmääräyksen antamista. Asianosainen on saattanut jäädä odottamaan varsinaista määräystä tietääkseen tarkalleen mitä häneltä edellytetään, koska vastineessaan asianosainen on voinut perustellusti esittää, että virkaeläinlääkäriin tulkinta lain sisällöstä on väärä. Järkytyksenä tulee, että virkaeläinlääkäri päättääkin kokonaan hypätä yli sen kohdan menettelyä, jossa ulkopuolisen oikeusturvan saaminen valituksella ja hallinto-oikeuden määräämällä täytäntöönpanokiellolla olisi mahdollista.

B:

Virkaeläinlääkäri kertoo jo tarkastuskäynnillä antavansa "suullisen määräyksen" tai "suullisen päätöksen" korjausmääräyksistä. Tämä "päätös" voi olla monikohtainen luettelo eri toimenpiteistä. Tällaisia ei ylipäänsä voi suullisena päätöksenä antaa, vaan Hallintolain esitöiden mukaan suullinen päätös koskisi lähinnä määräystä jonkin toiminnan välittömästä keskeyttämisestä. Lain mukaan suullinen päätös pitää viipymättä antaa kirjallisena (HL 43 § 3 mom.), mutta käytännössä jos asianosainen kysyy valituskelpoisen kirjallisen päätöksen perään, virkaeläinlääkäri voi kertoa, että "se on valmistumassa" samalla kun edellyttää "määräystensä" täyttämistä. Valitusosoituksella varustettu kirjallinen päätös saatetaan tuoda tiedoksiannettavaksi vasta uusintatarkastuskäynnille.

C:

Myös edelliseen liittyen: Vakiomuotoisessa tarkastuskertomus-/päätöslomakkeessa asiakirjan päivämääräksi merkitään tarkastuksen päivämäärä. Tiedoksiannon osalta virkaeläinlääkäri merkitsee ruksittamalla kohdan, jonka mukaan asia on "annettu tiedoksi asiakirjan päiväyspäivämääränä". Kirjallinen tarkastuskertomuslomake päätöksineen ja valitusosoituksineen on kuitenkin saattanut todellisuudessa tulla asianosaiselle vasta parikin viikkoa myöhemmin postitse tai muulla tavalla. Tiedoksisaantimerkinnästä johtuen asianosaisen

muutoksenhaku-aika on tällä tavalla tosiasiallisesti lyhentynyt merkittävästi lain edellyttämästä 30 vuorokaudesta.

Velvoittavien päätösten tiedoksiantomenettelyssä yleisesti keksitään erilaisia omia sovellutuksia, joilla poiketaan HL 60 §:ssä säädetystä menettelystä tavalla, joka on omiaan hämärtämään tiedoksisaantiajankohdan. Velvoittavia päätöksiä saatetaan toimittaa normaalipostina tai epämääräisenä sähköpostina (ei siis Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 §:n mukaisella tavalla). Sähköpostiin usein liittyy jonkinlainen joko suora tai peitelty kuittauspyyntö ("ilmoita saitko PDF-tiedoston auki"), jolla mahdollisesti on tarkoituksena voida esittää tätä vastausta jälkeinpäin tiedoksisaannin päivämääräksi, josta valitus-aika on alkanut. Eräissä avustamassamme valitusasiassa olemme nähneet valvontaeläinlääkärin lausunnossaan perustelevan käyttämänsä lainvastaista tiedoksiantotapaa sillä, että asianosaiset eivät hae kirjattuja kirjeitä.

D:

HL 39 §:n määräys asianosaisen oikeudesta olla mukana tarkastuksella jää usein noudattamatta. Saapuessaan ennalta ilmoittamattomalle tarkastukselle virkaeläinlääkäri saattaa suorittaa tarkastuksen ilmoittamatta tarkastuksesta asianosaiselle edes tarkastuksen alkaessa. Yksityishenkilön tapauksessa tarkastus käytännössä tehdään tällöin RL 24:11 tarkoittamaan kotirauhan suojaamaan paikkaan ilman asianosaisen läsnäoloa.

Meillä on kuvailluista lainvastaisista menettelyistä esimerkkitaapauksia osoitettavaksi. **Tiedossamme on, että menettelyjä A ja C on jo käytetty myös eläinpoliisiyhteistyötapauksissa ja että tällaisia asiakirjoja on eläinpoliisin ja syyttäjän toimesta esitetty oikeudelle todisteeksi eläinsuojelurikoksesta.**

Eläinten hyvinvointilakiin ollaan ilmeisesti kaavailemassa menettelyä, jossa eläinsuojeluviranomainen voisi antaa asianosaiselle epäkohdan korjaamisesta ympäristönsuojelulainsäädännöstä tutun ei-velvoittavan kehotuksen. Olemme erittäin huolissamme, että tosiasiallisesti tämä tulee tarkoittamaan menettely A:n laillistamista, ja että ei-velvoittavaa kehotusta seuraisi heti kiiretoimet ilman valituskelpoisella päätöksellä annettavaa velvoittavaa korjausmääräystä, jonka laillisuuden asianosainen voisi valitusmenettelyllä selvittää.

Kokemuksemme on, että eläinsuojeluviranomaisilta valitettavan usein puuttuu joko kyky tai halu Hallintolain määräysten noudattamiseen, ikään kuin he eivät haluaisi lainkaan ymmärtää asemansa olevan hallintoviranomainen, jonka on jo Perustuslain 2 § 3 momentin johdosta tarkoin noudatettava lakia.

Viranomaisen tulisi kaikessa toiminnassaan huolehtia erityisesti hallinnon asiakkaan perusoikeuksien toteutumisesta. Eläimen ollessa kyseessä asiassa vaikuttaa perusoikeutena omaisuudensuoja ja mahdollisesti myös elinkeinonsuoja. Käytännön toiminnassa eläinsuojeluviranhaltija näyttää kuitenkin usein toimivan niin kuin HL 6 §:stä ilmenevä suhteellisuuden periaate ei koskisi häntä lainkaan, ja että hän saa oman harkintansa mukaan jonkin seikan epäkohdaksi todettuaan lähes fiilispohjalta valita suhteellisuuden periaatteesta piittaamatta antaako korjausmääräyksen (ESL 42 §) vai ryhtyykö äärimmäisiin toimenpiteisiin eläimen lopettamiseksi (ESL 44 §).

Käytännössä virkaeläinlääkäri vaikuttaa usein esiintyvän kuin hänellä olisi rajaton valta päättää ottaa eläimet pois vaikkapa pitopaikan epäkohdiksi tulkitsemiensa seikkojen takia ja luovuttaa ne eteenpäin omistusoikeuden asiaan millään tavalla vaikuttamatta.

Huomioita SEY:n eläinpoliisiraportin verkkokyselyn vastauksista

SEY:n eläinpoliisiraportin Liitteen 2 sivulla 70-71 läänineläinlääkäriin mukaan ”rajanveto on vaikeaa” milloin ryhdytään ESL 44 §:n mukaisiin toimenpiteisiin. Sen ei pitäisi olla vaikeaa: jos viranomainen on kahden vaiheilla siitä pitääkö valita lievempi vai rankempi menettely, silloin HL 6 §:n suhteellisuusperiaatteen mukaisesti valitaan lievempi menettely.

Liitteen 2 sivulla 63 valvontaeläinlääkäriin kommentissa mainitaan ”[E]läinten omistajien ymmärtämättömyys eläinlääkäriin antamien määräysten velvoittavuudesta”. On varsin luultavaa, että kyseinen valvontaeläinlääkäri itse luulee virheellisesti, että hän on antanut velvoittavia määräyksiä menettelyä A käyttämällä. Sanamuodon ”harkitsee antavansa” yleisyydestä on pääteltävissä, että virkaeläinlääkärikunta on järjestelmällisesti opetettu käyttämään virheellistä menettelyä A.

Liitteen 2 sivulla 63 ilmenee myös, että yhden valvontaeläinlääkäriin mukaan aluehallintovirasto määrärahasyistä kannustaa lopetukseen lyhytaikaisenaan väliaikaisen hoidon sijasta. Käytännössä tämä edellyttää, että valvontaeläinlääkäri tässä tilanteessa tekee ESL 44 §:n sanamuodon vastaisesti vääräksi tietämänsä päätöksen, jonka hän sitten joutuu myös perustelemaan. Todennäköinen keksittävä perustelu tässä tilanteessa on eläimen mukamas huono kunto. Tästä todellisuutta vastaamattomasta seikasta asianosainen sitten hyvin luultavasti joutuu aiheettomasti eläinsuojelurikoksesta tuomituksi. Tähän kytkeytyy myös kysymys siitä, että tällaisessa tilanteessa eläinsuojeluviranomainen ei tietenkään halua hallinto-oikeuden tutkivan päätöksensä valitusmenettelyssä.

Liitteen 2 sivulla 49 hygieenikkoeläinlääkäri kuvailee joukkolopetustilannetta, johon poliisi ei antanut virka-apua mutta sen

sijaan vihjaili, että tutkijoita olisi ehkä tarvittu. Täysin selvää pitäisi olla, että joukkolopetettavat eläimet ovat todistusaineistoa, johon asiaan ilmeisesti liittyvää eläinsuojelurikosepäilyä tutkivan poliisin tutkijan pitäisi itse henkilökohtaisesti tutustua. Muutoin maaperä todistusaineiston vääristelemiss rikoksen (RL 15:7 ja 8) tapahtumiselle on erittäin otollinen: voi käydä kuin omassa tapauksessamme, jossa eläinsuojeluviranhaltijat välittömästi tappamisen jälkeen samana päivänä hävittivät ”pitopaikan epäkohtien” perusteella tapetut kanit, jotka valvontaeläinlääkärin vasta kaksi ja puoli viikkoa myöhemmin tekemässä rikosilmoituksessa olivatkin muuttuneet huonokuntoisiksi ja asiasta oli vain kolmen virkaeläinlääkärin sana asianosaisen sanaa vastaan.

JOHANNE KOIVUNEN
TEEMU TAMMINEN

LIITTEET

SEY:n raportti ”Selvitys eläinsuojelupoliisin tarpeesta – Virkaeläinlääkäreiden näkökulma”

- Varsinainen raportti
- Liite 2

Poliisihallituksen tiedote 20.2.2020